

ณัฐชา ผิวเงิน 2554: บทบาททุนทางสังคมในการพัฒนาชุมชนบ้านปลาค้าว ตำบลปลาค้าว
อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
สาขาพัฒนาสังคม โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
อาจารย์วีโรจน์ มโนพิโมกษ์, Ph.D. 237 หน้า

การศึกษากครั้งนี้เป็นการ ศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของทุนทางสังคมใน
การพัฒนาชุมชนบ้านปลาค้าว ตำบลปลาค้าว อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ การเลือกประชากรกลุ่มตัวอย่าง
ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงร่วมกับการใช้ Snow Ball Sampling Technique เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ
สัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มย่อย

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านปลาค้าวเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีพัฒนาการแบ่งเป็น 3 ช่วงที่สำคัญ ได้แก่
ช่วงที่ 1 เป็นยุคการก่อรูปชุมชน ซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมมีการผลิตเพื่อการยังชีพ คนในชุมชนมีวิถีชีวิตความ
เป็นอยู่ที่เรียบง่าย ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ มีระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติและระบบอาวุโส มีความเอื้อ
อาทรช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอย่างดี ช่วงที่ 2 เป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงชุมชน โดยมีการเข้ามาของระบบทุน
นิยม คนในชุมชนเปลี่ยนแบบแผนการผลิตเป็นการผลิตเพื่อการค้า เงินเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิต การ
พึ่งพาตนเองของคนในชุมชนลดน้อยลง คนมีค่านิยมในการบริโภคที่มุ่งเน้นความสะดวกสบาย ความร่ำรวยและ
การมีหน้ามีตาทางสังคม ทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมามีทั้งปัญหาหนี้สิน ความยากจน ความเสื่อมโทรมของ
ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ช่วงที่ 3 ชุมชนมีการปรับตัวหลังจากได้รับผลกระทบจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการ
พัฒนาและการครอบงำของระบบทุนนิยม คนในชุมชนมีการรื้อฟื้นทุนทางสังคมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนิน
ชีวิต ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจและการเรียนรู้ในการบริหารจัดการและแก้ปัญหาของชุมชนร่วมกัน

บทบาททุนทางสังคมในการพัฒนาชุมชน พบว่าทุนทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชน
ได้แก่ ทุนทางสังคมในรูปแบบของทรัพยากรมนุษย์ (สมาชิกในชุมชนและผู้นำชุมชน) กลุ่ม/องค์กรในชุมชน
ทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น และระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความ
เอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำมาซึ่งความรักใคร่สามัคคีของคนในชุมชน สร้างบรรทัดฐานในการปฏิบัติตน
ของคนในชุมชน การเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการบริหารจัดการชุมชนร่วมกัน เพิ่ม
ศักยภาพในการทำงานต่างๆ ซึ่งส่งเสริมและพัฒนาระบบภูมิคุ้มกันทางสังคมทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิด
การสร้างสุขภาวะที่ดี คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรของท้องถิ่น เกิดเป็นพลังในการ
ขับเคลื่อนชุมชนทำให้ชุมชนสามารถปรับตัว แก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนาชุมชนทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม
เศรษฐกิจและด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของชุมชน คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้จน
นำไปสู่การดำรงของชุมชนอย่างยั่งยืน